

НАВЧАННЯ ГРАМАТИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВУЗІ

Л.В.Ломакіна

Національний технічний університет України "КПІ"

Вивчення іноземної мови у немовному вузі ставить своєю метою практичне оволодіння мовою, специфіка якої визначається наступною професійною діяльністю.

У сучасній методиці приділяється досить багато уваги проблемі навчання іноземній мові з метою спілкування, однак, студенти зацікавлені в придбанні не тільки навичок спілкування, але й граматичних навичок, оскільки вони сприяють більш упевненому та ефективному використанню англійської мови.

Практика роботи зі студентами немовного вузі, на факультеті електроніки НТУУ «КПІ», переконливо показала, що студенти: зазнають труднощів при ситуативному використанні граматичних явищ; не мають досить розвинених навичок вживання граматичних форм; більшість студентів навчилися використовувати в мові тільки дуже прості граматичні структури та мають труднощі щодо використання елементів мови, які роблять іншомовні висловлення природними. Тобто процес навчання іноземній мові не відповідає сучасним вимогам формування комунікативної компетенції у студентів, тоді як критерієм засвоєння мови повинна виступати результативність виконання поставленого комунікативного завдання.

З метою подолання зазначених недоліків представляється необхідним розглянути теоретичні передумови комунікативного підходу до навчання граматиці іноземної (англійської) мови.

Передумови для формування методичних основ навчання комунікативній граматиці розроблялися закордонними і вітчизняними методистами в рамках комунікативного підходу. Комунікативний підхід передбачає залучення студента в мовний процес, що забезпечує більш природне середовище для сприйняття іноземної мови, ніж заняття з домінуючою роллю формальної граматики. Проте, існує небезпека, що такий підхід до навчання іноземній мові може призвести до розвитку граматично неправильної форми мови.

Формування граматичної компетенції є невід'ємною складовою формування мовної компетенції в цілому. Однак, у вітчизняній методичній літературі комунікативний підхід застосовується в основному для розвитку навичок усного мовлення, граматичний же аспект цього підходу розроблений, недостатньо чітко.

Виникаючі проблеми можна вирішити, вивчивши теоретичні передумови, пов'язані з механізмом формування граматичних навичок та умінь у навчальному процесі.

Аналіз науково-методичної літератури, що описує різні дидактичні підходи до навчання іноземній мові, а також основних джерел, які містять теоретичні та практичні питання, пов'язані з комунікативним підходом до навчання іноземній мові взагалі і граматиці зокрема, показав, що

комунікативний підхід має за мету навчання оволодіння мовою як засобом спілкування, і є найбільш адекватним в умовах роботи зі студентами немовних вузів [1].

Розглянуті теоретичні положення визначили *найважливіші принципи комунікативного підходу*: мовна спрямованість процесу навчання; орієнтація як на змістовну, так і на формальну сторону висловлення; функціональність у відборі та організації матеріалу; ситуативність у відборі матеріалу та організації тренування; використання автентичних матеріалів; використання комунікативних завдань; індивідуалізація процесу з урахуванням явищ інтерференції і переносу.

Дослідження граматики в рамках комунікативного підходу дозволило зробити висновок, що граматичні явища вивчаються та засвоюються не як окремо взяті форми і структури, а як комплекс засобів вираження певних думок, відносин, комунікативних намірів, коли мовна комунікативна компетенція взаємозалежна в мовному процесі. Оскільки основною метою навчання мові є комунікація, досліджувані граматичні явища обмежуються ситуативними параметрами, що враховують соціальні, семантичні та дискурсивні фактори. Формування комунікативної компетенції, що має внутрішню структуру та передбачає ієрархічні відносини між її компонентами, включає формування лінгвістичної компетенції, яка містить численні аспекти лінгвістичних знань, у тому числі і граматичну компетенцію.

Навчання граматиці іноземної мови у немовному вузі може бути більш ефективним, якщо використовувати модель навчання граматиці в рамках комунікативного підходу з опорою на функції мовних структур у ситуаціях, характерних для професійної діяльності.

На практиці доцільно застосовувати комплекс ефективних дидактичних прийомів навчання комунікативній граматиці з метою досягнення рівня, необхідного для обміну іншомовною інформацією.

Введення граматичного матеріалу слід починати з його презентації в адекватному контексті. Під час мовної практики увага осіб, що навчаються, акцентується на функції та формі досліджуваного граматичного явища, яке сприяє формуванню граматичної навички. Комунікативна практика спрямована на розвиток і удосконалення комунікативних граматичних навичок та умінь. Підсумком роботи є сформованість граматичних навичок та умінь у процесі навчання, рівень якої визначається різними видами контролю.

Під час навчання пропонується використовувати такі завдання: заповнення пробілів відповідною граматичною формою; трансформація; заповнення пробілів із великим вибором/без варіантів (за змістом); побудова речень шляхом сполучення слів зі стовпчиків; відтворення автентичних діалогів у парах і складання діалогів за аналогією зі зразками, роблячи підстановку лексичних одиниць у граматичних структурах; драматизована пародія; робота зі змістом тексту; трансформація тексту; використання пісень і поезії; рольова гра із запропонованими ролями.

Серед багатоцільових завдань найбільш ефективними є: завдання із заповненням інформаційних пробілів; завдання, що надають вибір рішення

питання; завдання з "відкритим фіналом"; завершення речень/текстів; завдання на послідовність складових частин тексту; рольові ігри; завдання на імпровізацію - уявлені ситуації (симуляції); завдання на бесіду за змістом ілюстрацій/графіків/схем; різні варіанти переказу змісту тексту; створення оригінальних історій на базі тексту з наступним обговоренням у групі; завдання на перекодування інформації; ігри із проблемно-орієнтованими завданнями [2].

Особливістю завдань, що входять у даний комплекс, є їхня комунікативна спрямованість, що виражається в переважно парній і груповій роботі студентів.

Визначення змісту навчання, відбір граматичних явищ пропонується проводити відповідно до професійно-значимих ситуацій чотирьох комунікативних сфер (особиста, суспільна, освітня, професійна). Критеріями відбору граматичних явищ є їх частота застосування і функціональність у професійно-значимих ситуаціях спілкування.

Граматичні навички в навчальному процесі формуються на понятійному рівні (значення, що виражаються особистими формами дієслова) і комунікативному рівні (твердження, питання і відповіді, заперечення та підтвердження, що виражаються різними типами речень; ступені ймовірності, що виражаються модальними дієсловами).

Комунікативно-граматичні вміння розвиваються в усному мовленні (опис емоцій, що передається дієсловами, які виражають відношення промовця: волевиявлення, дозвіл і обов'язки, вплив на людей. Вони передаються та удосконалюються на дискурсивному рівні (логіка, зв'язність і послідовність викладу тексту, реалізовані за допомогою вступних слів і фраз, що зв'язують слова і конструкції).

Зміст навчання спрямованого на формування граматичної компетенції у студентів технічного вузу пропонується реалізовувати в комплексі комунікативних граматичних завдань, розробленому для базового рівня володіння мовою. Граматичний матеріал вивчається по тематиці, відібраної для даного рівня навченості.

Література:

1. Алексеева Л.Е. Оптимизация процесса обучения иноязычному профессионально ориентированному общению студентов факультета международных отношений (на материале английского языка): Дис.к.п.н. Санкт-Петербург, 2002. - 201с.

2. Алексеева Л.Е., Кузнецова Л.Б. К вопросу о составлении программ курса английского языка для неязыковых вузов. Рукопись, сентябрь 2000. -12с.